

Posudek vedoucího na diplomovou práci Pavla Vaculíka "Česko-německá obchodní a průmyslová komora a její postavení v německém systému podpory vnějších ekonomických vztahů", FSV UK, Praha 2014

Práce, jejíž hlavní předností je velký heuristický vklad, by se asi měla jmenovat "Německý systém podpory vnějších ekonomických vztahů a místo Česko-německé obchodní a průmyslové komory (ČNOPK) v jeho rámci", neboť komoře je v práci věnován jen omezený prostor, jen zhruba deset z celkových něco málo přes sedmdesát stran. Převážná část pozornosti patří analýze německého systému podpory vnějších ekonomických vztahů a roli Aussenhandelskammer (AHK) obecně. Autor si neklade příliš ambiciózní výzkumné otázky, chce prověřit, zda AHK jsou hlavním prvkem německého systému podporu vnějších ekonomických vztahů a zda hlavní náplní jejich činnosti je podpora menších a středních podniků (rozdíl mezi oběma kategoriemi není jasný). Kromě toho chce zjistit, jak tento systém funguje, zejména pod zorným úhlem kooperace a konkurence jeho jednotlivých článků, které jsou seskupeny do tří hlavních pilířů. Poslední dva záměry z poměrně širokého katalogu se konečně týkají přímo ČNOPK. Autor má v úmyslu zjistit, jak se komora zasazovala o rozvoj česko-německé zahraničně obchodní spolupráce a zda během dvaceti let její dosavadní existence tato této spolupráce rozvinula a nakolik došlo k proměnám v činnosti komory (především pokud se týče služeb nabízených členům, s. 6).

Autor v úvodu prohlašuje, že se opírá o teorii institucionální ekonomie, pojem instituce ale v zásadě zužuje na organizační rámec, jiné "instituce", se kterými teorie pracuje (zákony, zvyky apod.), nezohledňuje. Hlavním předmětem pozornosti je vzájemný vztah prvků určitého systému (v daném případně aktérů systému podpory vnějších ekonomických vztahů) a jeho případná proměna. Autor jen málo využil skutečnosti, že v ČNOPK delší dobu pracuje a spokojil se s popisným, místy až nezáživným obrazem vývoje organizační struktury podpory vnějších ekonomických vztahů v SRN, který se jen výjimečně ptá na příčiny a důsledky vylíčených změn. Za hradbou floskulí oficiálních bilancí a zpráv nezasvěcený čtenář sotva rozpozná skutečné problémy (a možná se to nepodařilo ani autorovi). I očekávaná analýza působení AHK, resp. přímo ČNOPK v rámci daného institucionálního uspořádání a jeho případných proměn v ČR zůstává za očekáváním. Konstatování, že ČNOPK přispěla k rychlému procesu privatizace české ekonomiky, pomohla definovat roli zahraniční investorů v průběhu ekonomické transformace či iniciovala zavádění německého duálního systému středního školství v ČR apod., zní jako převzaté z výročních zpráv, konkrétní obsah ale uniká, ačkoliv zde by bylo zjevně možné rozvinout téma role AHK v podmínkách transformující se ekonomiky. Stručně řečeno, na tak rozsáhlou heuristickou základnu v podobě pramenů i sekundární odborné literatury, kterou autor uvádí, zůstal výsledek překvapivě popisný a vlastně hubený.

Nejsem si jist, zda autor pochopil význam a náplň nových hospodářských dějin, které uvádí mezi svými "metodami". Jednak se nejedná o metodu, ale o přístup, tedy to, co němčina označuje slovem "Ansatz" či angličtina slovem "approach". Charakteristiky tohoto přístupu, jak je autor uvádí (s. 8), se vztahují spíše na hospodářské dějiny obecně, ve skutečnosti specifickým novým hospodářským dějin bylo (a je) získávání nových hospodářsko-historických poznatků kvantitativními metodami. To ale autor činí maximálně v subkapitole o vývoji česko-německého zahraničního obchodu (s. 47-54), ale bez vyvození jakýchkoliv zevšeobecňujících či teoretických závěrů, o němž nové hospodářské dějiny většinou usilují.

Autorovi se nepodařilo vyvinout přehlednou a přesvědčivou struktur svého líčení. Po obsáhlé analýze německého systému podpory vnějších ekonomických vztahů se chce věnovat místu ČNOPK v německém systému podpory vnějších ekonomických vztahů. Volí však podivnou okliku a rekapituje vývoj česko-německé obchodní výměny v letech 1993 až 2013,

aby se pak věnoval obecně postavení AHK v systému podpory vnějších ekonomických vztahů a teprve pak přešel k vlastnímu tématu, tedy ČNOPK.

Autor se nevyvaroval ani některých problematických míst v textu a nejasností či formulačních nešikovností. Asi lze těžko říci, že česká politická a společenská transformace vyvrcholila vstupem ČR do EU. Jistě, Unie prostřednictvím formulování určitých podmínek, které kandidátské země musely splnit, do jisté míry usměřovala a urychlovala transformační proces - kdy ten ale "vyvrcholil", je složitá otázka, který by si zasluhovala bližšího vymezení, co vlastně autor "vyvrcholením" vůbec míní. (s. 4) Rovněž formulace, že instituce zapojené do podpory vnějších ekonomických vztahů se soustředí "především na omezení překážek pro vývoz podnikatelů na zahraniční trhy", čtenáře poněkud udiví. (s. 5) Lze také těžko říci, že Německo se stalo členem např. Mezinárodního měnového fondu či Světové banky, když v té době existovaly dva německé státy, což je z řady důvodů nutné terminologicky odlišovat. (s. 11) Při jednáních o smlouvě o dobrém sousedství mezi ČSFR a SRN v letech 1991 a 1992 sice hrály otázky minulosti podstatnou roli, ale přímo o Benešovy dekrety nešlo; tato otázka se objevila až především v souvislosti s přístupovými jednáními koncem 90. let. (s. 48) Autor by měl např. vysvětlit, jak to, že díky vytvoření jednotného evropského trhu a sjednocení Německa se dostalo pomoci k malým a středním podnikatelům. (s. 58) To bylo příkladmo jen několik "lapsů" z celé řady, které se v textu nacházejí a které dokládají, že autor závěrečné stylistické a jazykové redakci nevěnoval odpovídající péči. Je to o to víc škoda, že je zřejmé, že autor psát umí a je schopen poměrně pregnantě slovy vystihnout i složité skutečnosti. Závěrem bych ještě vyslovil podiv nad tím, že seznam literatury v závěru práce je seřazen podle křestních jmen autorů. Je to nejen neobvyklé, ale i nepraktické vzhledem k tomu, že v poznámkách autor používá (zcela správně) zkrácený bibliografický záznam, v němž uvádí příjmení autora. Čtenář tedy necht' hledá, ostatně někdy marně, protože některé tituly z poznámek v seznam literatury chybí (např. Kosta).

P. Vaculík předložil přes všechny uvedené výhrady diplomovou práci, která odpovídá požadavkům IMS FSV UK na tento typ kvalifikačních prací. Doporučuji ji proto k obhajobě. S doporučením klasifikace vážám mezi "velmi dobře" jako ocenění za samostatný přístup, zpracování nového tématu i objemu vložené (zeměna heuristické) práce a mezi "dobře" jako výraz určitého zklamání nad promarněnou příležitostí, kterou téma nesporně skýtalo.

12.6.2014

prof. PhDr. Jaroslav Kučera, CSc.